

OTISNUTO JE ONO POTISNUTO

O zbirci pesama *Dve tačke* Marije Živković

Prva zbirka pesama Marije Živković izdvaja se od dominantnog toka i modela savremene poezije mladih iz nekoliko razloga. Najpre jer se odriče imperativa bombastičnih, provokativnih slika, poređenja i naslova pesama koji za cilj imaju da „šokiraju“ čitaoca i ponude mu naturalističko iskustvo i prikaz svakodnevice, ali i turbulentnih ljubavnih i porodičnih odnosa, a drugi razlog leži u pesnikinjinoj upečatljivoj i neuobičajenoj upotrebi jezika i grafičkoj organizaciji pesama, koje su nekad redukovane do forme epitafa ili crtice. Ovo je poezija suptilnog, svedenog, kondenzovanog, pa i simplifikovanog (u najboljem smislu te reči) izraza sa težnjom da se na minimalnom tekstualnom prostoru postigne maksimalan značenjski učinak. Pesme u ovoj knjizi ne pretenduju da ostvare poseban estetski efekat na vizuelnom planu, već delimično na planu zvučanja, a naročito na semantičkom planu. One obiluju raznorodnim stilskim figurama koje se retko sreću u savremenoj poeziji, a koje su usmerene na poigravanje sa značenjem iskazanog – figurama misli, figurama dikcije, figurama konstrukcije i lirskim paralelizmima – i koje na poseban način oblikuju doživljaj i razumevanje stihova, ali i poetsku atmosferu.

Pesme iz zbirke *Dve tačke* mogu, tako, neretko delovati i hermetično, zatvoreno u sebe, ali i

kao misaona igra, logička zagonetka, sa ciljem da zbune čitaoca: "poznat je strah / od nepoznatog / strah od ponavljanja / poznatog" ("Poznata rasprava") ili: „svugde sam / gde nisam“ („Nedeljom“). Želja za razgovorom, za razmenom i komunikacijom sadržana je kako u samom naslovu zbirke – interpunkcijskom znaku koji označava dijalog i navođenje bilo svojih, bilo tuđih reči – tako i u potenciranoj relaciji ja–ti, u odnosu prema drugome i želji za (samo)ogledanjem, toplinom i zajedništvom. To se otkriva u direktnom obraćanju drugom licu, sagovorniku koji je na smenu uključen i pasivan, ali koje može biti i anonimni adresat, kao i čitalac ili čitateljka („Upoznavanje“). Lirska junakinja postavlja sebi, ali i Drugom mnoštvo pitanja na koje, ponekad, odgovori i nisu mogući ili ne postoje, pri čemu sâm proces razmišljanja o stvarima i njihovom preispitivanju ima za cilj da je *pripremi* za zakoraćivanje u život, koji se jednim delom autentično živi, a svojim najvećim delom opservira i analizira, uz neizostavan osećaj promašenosti uprkos mladosti i telesnoj vitalnosti: „sasvim slučajno / imala sam / svoje vreme / kad mu vreme nije“ („Suton“). Najzad, u pesmama kao što su „Skica avgusta“, „Onoj što ne čeka“, „Setila se“ i „Mora“ prisutna je težnja da se gotovo kataloški popišu (a i opišu) svi elementi iz svakodnevice, privatne simbolike i iz doživljenog i memorisanog sveta koji je junakinji dostupan i važan, na način da je svakoj reči ili pojavi dodeljen zaseban stih. Tako naizgled „obične“, svakidašnje

reči postaju povlašćene i počinju da odjekuju svojom suštinom, a stihovi „srž ponesi sa sobom / ostalo teži / da skineš“ (iz pesme „Širine“) predstavljaju emblematične redove i putokaz za razumevanje ovih pesama.

Ponavljanje, odnosno variranje jedne reči u osnovnom, a odmah zatim i u odričnom obliku sugerise nam da su veze između pojmova često granične, porozne i krhke. Drugim rečima, kontrastirani pojmovi, koji ukazuju na različite krajnosti i načelnu dvostranost, *dvogubost* stvari i ljudskog iskustva, sadržani su u osnovi egzistencije, u poretku po čijim uzusima funkcionišemo i pokušavamo da mu se prilagodimo, i kao takav podstiče lirsku i jezičku imaginaciju. To potvrđuju i stihovi iz pesme „Živa reč“: „treba mi reč / koja održava / ne ona koja odražava“, gde egzistencijalno pitanje postaje i (auto)poetičko u simbiotskom odnosu. Kontrastiranje, pa i kontriranje i *oponiranje* ne samo što su osnovni vektori poetskog izraza, već su i karakteristični za stav lirske junakinje i njeno deklarativno ophođenje prema svetu: „Šta bi trebalo da znam / ne želim“ („Now we're [not] talking“).

Ova poezija je pročišćena od konvencionalnih izražajnih stilskih sredstava, i mnogo pre nego za tropima, Marija Živković poseže za figurama misli i konstrukcije: paradoksom („ima nekih pogleda / kojima je budućnost istorija“; „noćima / nema me ceo dan“), inverzijom („misao golu / da saopštim / [...] / ne pokušavam“) i osobito kontrastom, gde su

u dihotomiji oprečni pojmovi poput leto–zima, sastati se–rastati se, roditi se–umreti, imati–nema-
ti, odlaziti–ostajati, znati–ne znati. Još su sugestiv-
niji, međutim, stihovi u kojima se javlja čitav arsenal
figura dikcije: etimologika („zamrzni pticu / u letu / i
pitaj je / kojim letom leti / zimi / kojim leti“),
poliptoton („probudi se / da me probudiš“), i ali-
teracija i asonanca koje, kao najekspresivnije figure
zvučanja, natkriljuju svaku od ovih jezičkih i sintak-
sičkih poigravanja, i čine ovo čitalačko iskustvo
vrednim i uzbudljivim.

Katarina Pantović

O AUTORKI

Marija Živković rođena je u Zaječaru 2. avgu-
sta 1993. godine. Studira na Katedri za opštu knji-
ževnost i teoriju književnosti Filološkog fakulteta,
Univerziteta u Beogradu.

Pobednica je 36. Festivala mladih pesnika u
Zaječaru 2022. godine.